

Az erdészszakma alapfogalmairól

Tudós képviselői minden szakmának lefektetik és írásban rögzítik az alapfogalmait az évszázados gyakorlat során. Létrejön a szakmai nevezéktan, hogy művelői pontosan értsék egymást szakmai beszélgetéseiken. Nekünk, erdészeknek is megvan a sajátos, más szakterülettel össze nem téveszthető nomenklatúránk. Benne azok a kiemelten fontos alapfogalmak („bikaforce-ok”, in Martos alias Jumi), amelyeket minden gyakorló erdőmérnöknek tudni kell és rajtuk azonosat kell érteni.

A 2009. évi XXXVII. törvényünk azonban ezekben önkényesen lényeges módosításokat tett. Az elmúlt öt évben egyre vártam, hogy az erre legilletékesebb, az egyetemünk oktatói kara majd helyreigazítást tesz, de nem történt semmi. Az idei Pro Silva Hungaria közgyűlésen eminensen érzékelhetővé vált, hogy a 2009-es szaktévelygés hová vezetett. Az élet különböző területén dolgozó, maguknak nevet szerzett erdőmérnökök éles vitába kerültek az üzemmód megítélését illetően, összekeverték a fahasználati móddal, a Pro Silva erdőkezelési szemlélettel, a folyamatos erdőborítási állapottal stb. Bár nem lepődtem meg a zűrzavar láttán, mert a törvényalkotáskor megjósoltam, hogy ebből zavar támad a fejekben, ilyen mértékű kárra nem számítottam. Két, a gyűlésen részletezett esettel megerősítem az elmondottakat.

Több pályázatot elfogadtak és kifizettek a minisztériumi jogszabály alapján százalásnak minősített fahasználat után, ahol a gazdálkodó lékeket vágott a faállományba és a valóságban csoportosan újítja az erdőt. Sőt, még a lékek bővítése is szóba jött ennél a módszernél! Volt olyan pályázó, aki tisztításkorú akácokban lékeket kívánt vágni és más fafajjal felújítva a területet átalakító üzemmódról kívánt pályázni, mert akácosát a folyamatos erdőborításra szeretné átalakítani. Ilyen előzmények után erős késztetésem támadt, hogy a legfontosabb alapfogalmakat megismételjem a lapunkat olvasó szakközönség számára.

Természetesség

Az erdő természetessége nem attól függ, hogy milyen fafajokból áll, ezek milyen elegyaránnyal szerepelnek, sőt attól sem, hogy az ember számára honosnak vagy idegennek minősülnek. Egyedül attól függ, hogy történt vagy történik-e benne tudatos gazdálkodó jellegű emberi beavatkozás. Az ún. őserdőben élő „primitív népek” gyűjtögető, vadászó beavatkozása tudatos ugyan, de nem irányul rendszeres gazdálkodásra, így ők még a természetes erdőben élnek. Az e téren kutató, dolgozó erdészek között egyfajta konszenzus alakult ki arról, hogy a korábbi évszázadokban folytatott gazdálkodás után évszázadokra magára hagyott erdők már újra rendelkeznek megfelelő önszabályozó képességgel, az ökoszisztéma már visszatalált eredeti útjára, tehát természetes erdőknek tekinthetők. Ezek, a kultúrtájokban található ún. „őserdők”. Jelenleg hazánkban ilyen nincs, a Trianon előttiben több helyen található (pl. Kasivarova, Néra stb.)

Természetszerű, természetközeli

A természetű erdő részletes kifejtése előtt előrebocsátom, hogy az írásom során előfordulnak részek, ahol rövid nyelvészkedés szükséges a pontos megértéshez. Ilyen a természetű jelző is. A -szerű általános összehasonlító jelző. Jelentése, hogy valaki vagy valami valamely tulajdonságában azonos, vagy közel azonos egy hasonlítottalalakkal vagy valamivel. A természetű erdő, tehát hasonlít a természetes erdőre. Mindenben olyan, mint a természetes erdő, csak abban az egyetlen dologban nem, hogy az ember hozza létre, nem önmagától ered. Vagyis, a folytonos erdőborítású erdő a természetes erdő. Annak pedig nélkülözhetetlen jellemzői a honosság, a többkorúság, a vertikális és horizontális színteztettség, az elegység és a megújulási képesség. Mindezek együtt adják a természetű erdőt. Hiába van meg minden, ha egykorúak a fák, már nem természetű az erdő. Ha a faállomány egyetlen fafajból áll, akkor az erdő csak ember által alkotott monokultúra.

A természetűvel kapcsolatban említettem meg a természetközeli kifejezés használatát. A kettőt váltakozva használják, az erdő és erdőgazdálkodás jelzőjeként egyaránt. A -szerű jelentését már kifejtettem, az erdő „termetközeli” azonban nem lehet, mert bármilyen megjelenési formájában nem közelében, hanem benne van a természetben a természeti környezetünk egy sajátos megjelenési formájaként. Az erdővel való gazdálkodás természetközeli, ha a haszon kitermelését és az erdő megújításának a módját a gazdálkodó igyekszik a természetben történő folyamatokhoz hasonlóan végezni. Az erdészeti szakmai szóhasználatban tehát nem a hagyományos térbeni vagy időbeni általános határozószó a „közeli”, hanem módszerbeni hasonlóságot jelöl. Laikusok számára a természetközeli erdőgazdálkodás azt jelenti, hogy a terepen valahol a természethez tartozó erdő közelében folyik a gazdálkodás. Abban az esetben, ha a természetközeli erdőgazdálkodás „közeli” időintervallumot jelent, értelmezhetetlen. A természet a föld fennmaradásának idejéig örök, ehhez mérni időben az erdőgazdálkodást, értelmezhetetlen dolog. A pontatlan jelzés miatt, a természetközeli jelző használatának a kerülését javaslom. Helyette használjuk a természetes folyamatokra támaszkodó gazdálkodást, de még jobb, ha a konkrét üzemmódot, vagy fahasználati módot megnevezzük (pl. százaló gazdálkodás, vágásos gazdálkodás százalóvágásos fahasználati módja).

Származékerdő

A *származékerdő* előtt ismét a nyelvhez fordulok. Mindannyian hallottuk már a származék kifejezést. A származékerdő alapfogalom, ami annyit jelent, hogy nem magról, makkról ered, hanem sarjerdő. A fának a gyökeréről, tuskójáról, törzséből sarjadt. Míg a magról, makkról kelő egyed térben és időben is távolabb esik a szaporító egyedtől, a sarj a szaporító egyed része, sokszor annak a maradványán felnövő új egyed (pl. tuskósarj). Ennél a fogalomnál fontos a százalékos területfoglalás, mert ha a sarj van nagyobb területen, akkor származékerdőről, ha a mageredetű a nagyobb térfoglalású, akkor szálerdőről beszélünk az erdőrészlet esetében.

Az erdeink jelenlegi állapotukban tehát kultúr szálerdők, származékerdők és faültetvények. Attól hogy nem a kialakult nevezésként megfelelően hívjuk őket, erdeink nem lesznek sem jobbak, sem rosszabbak a faállományuk minőségét tekintve.

A 2009. évi tv. szerinti elnevezésük azonban hibás és állapotukat a természetes erdőhöz viszonyítva jogtalanul minősíti fel. A kategóriahatárok is elmosódtak jelen elnevezésüknél. Gyakorlatban megállapíthatatlanok és önkényes szubjektív besoroláshoz vezetnek. A szakmailag helytelen minősítés azonban az erdőgazdálkodó számára ellentételezés nélküli korlátozásokkal és többletterhekkkel jár.

Üzem mód

A kifejezés az erdővel foglalkozó, abban gazdasági tevékenységet végző emberek, állatok (ló, ökör), gépek és eszközök összességét magába foglaló „erdészeti üzem” elnevezésből keletkezett. A mai erdőgazdálkodást, erdészeti ágazatot a gyakorlatban így hívták, néhol ma is így nevezik, megkülönböztetve a tulajdonos vagy bérlő egyéb gazdasági egységeitől, mint a fafeldolgozás, mezőgazdálkodás, halászat, vadászat stb. (lásd Frigyes-főhercegi birtok anno). Az erdővel az erdészeti üzem különböző módon gazdálkodott. Az alapvető különbséget a fahasználati mód mint a tevékenység kiindulópontja határozta meg. Más eszközökre, módszerekre volt szükség az erdőből szálanként (szálas üzem mód), azaz egyedenként kitermelt fák kivágásához, mozgatásához, feldolgozásához. A kisebb-nagyobb foltokban kitermelt (vágásos vagy vágásfordulós) erdő kitermeléséhez szintén más eszközök, mozgatási és feldolgozási módszerek kellett. Az erdő megújítási módja is másként alakult, a fakitermelés módjához igazodva. A szálanként kivágott fa helyét elfoglalták a körülötte állva maradt egyedek, vagy felzáródtak a főállományhoz a kivágott fa alatt lévő újulati csemeték. Az erdő, a kis lékben a rövid ciklusú szukcesszióval klimax állapotban tartva magát, megújult emberi beavatkozás nélkül. A foltokban kivágott erdő helyén, a mielőbbi tervezett célállományú (tölgyes helyén tölgyes, bükkös helyén bükkös stb.) erdő kialakulása érdekében az erdősznek be kellett avatkoznia. Ma erdősz nyelven azt mondjuk, hogy a szálasnak következménye, a vágásos üzem módnak végrehajtandó feladata az erdő megújítása. Hazánkban ez nem igaz, mert a szálasnál (külön védelem nélkül) a vad a makk megevéssel, a csemete károsításával megakadályozza a következmény jellegű megújulást.

A kétfajta üzem módnál elvált a kitermelésre kerülő faállományrész is. A szálas költségesebb termelési módszerét nagyobb fajlagos árbevételt adó faegyedekre koncentrálták (nagyobb egyedenkénti fatérfogat és jó minőség). Ha az erdő megújítása a cél (pl. a faállomány pusztulni kezd), ak-

kor is sor kerülhet szálasra. Ebben az esetben szükséges követelmény, hogy a faállomány magtermőképes legyen. A vágásos üzem módnál a legnagyobb eredményt biztosító tarvágásra törekedtek, amikor a teljes élőfakészletet kitermelték a vágásterületen. Ez a cél vezérli ma is a vágásos gazdálkodást azokban az országokban, ahol az erdő felújítása még mindig nem törvényi kötelezettség és ilyen megfontolásból tűnik el évente, egy magyarországi őserdő. A törvényi felújítási kényszer (Magyarországon Mária Terézia kora óta!) hatására dolgozták ki az erdősz szakemberek a vágásos üzem módnak a fokozatait, a tarvágásos felújítóvágástól (makkvágás) a különböző szálasvágás formákig. A kétféle üzem mód (szálas és vágásos) a fakitermelést követő sajátos erdőmegújítással több száz éves múltra visszatekintő alaptételek. Megmaradnak, amíg az emberiség fát fog kitermelni az erdőből. Sőt, valójában a természetben is elvált a megújulási folyamatban a két mód. Ha a természetes bolygatás szálanként történik (egy fa kidől) és helyén a klimax erdőállapot fennmarad (kis szukcessziós kör), szálasalással megújult az erdő. Ha a bolygatás (vihar, tűz, jég stb.) kisebb-nagyobb foltokat, akár egész hegyoldalakat ledönt, az erdő a lágyszárúak, cserjék, pionír erdő, előerdők, klimax erdőtársulás sorozatán hosszú időintervallumban (nagy szukcessziós kör) újítja meg magát. Ezekből magától érthető, hogy az erdőtörvényben található *fakitermeléssel nem járó üzem mód* nem létezik. Ahogy nem lehet labda rúgása nélkül futballozni vagy vigyázásban táncolni, úgy fa kitermelése nélkül sincs erdészeti üzem, illetve annak módja sem.

Átalakító üzem mód sem lehetséges. Átalakítás esetében egyes erdészeti üzemek a két üzem mód közül (szálas vagy vágásos) alkalmazzák valamelyiket. Az átalakítás célja az üzem módváltás elérése megfelelő fahasználati mód alkalmazásával, és az erdőalak megváltoztatása. Bár a törvényalkotó csak arra gondolt, amikor a vágásos erdőalakot valamely vágásos módszerrel átalakítjuk a szálas üzem módra (a támogatási jogszabály egyértelműen csak erre irányul), létezhet az ellenkező cél is. Például erdőpusztulás esetén, a szálaserdőt (már ahol ilyen már van!) kénytelen a gazdálkodó vágásos üzem móddal kitermelni és felújítani! A szálas üzem módról kényszer hatására átalakítani az erdőt gyorsan és valamely vágásos fahasználati mód alkalmazásával lehet.

A *szálaserdőt* (folyamatos erdőborítású erdőalak) létrehozni a vágásos erdő korosztályos erdőalakjának átalakításával, csak vágásos fahasználati módszerekkel tudunk! A vágásfordulós korosztályos erdőben a szálas üzem mód alkalmazása már nem üzem mód-átalakítás, az már maga a szálas üzem mód! Erre a gyakorlatban azonban nincs lehetőség, mert a szálas üzem mód erdőalaktól megkívánt feltételek, a folytonos erdőborítású erdő jellemzőivel azonosak. Új vagy további feltétel még a szálas értelmét adó, extra méretű és értékű javafák jelenléte, amelyeket a kitermelési célátmérő elérése körül inkább értékfáknak, elitfáknak hívunk. A korosztályos erdőben a még célátmérő alatti javafák kitermelésére támaszkodó „szálas”, az erdő értékes egyedeinek idő előtti „kirablása” csupán („az anyakoca levágása a malacainak megellése előtt”). Az átalakítás egyetlen gazdálkodási formája ad megfelelő időintervallum után szálas erdőalakot, az erdőrészletre vagy tömbre kialakított lékgazdálkodás. Fahasználati módja az értékfát még nem adó erdőben a minőségi csoportos gyérités, az értékfát adó erdőben a szálasvágás időben széthúzott, kisterületű csoportos formája. Mindkét fahasználati módnál ki kell tapasztalni a legmegfelelőbb

lékméretet, formát és tájolást (kis szukcessziós ciklus biztosítása). A lékeket bővíteni nem szabad, mert átcúsúzik a klasszikus csoportos szálalóvágásba, ami korosztályos, vágásfordulós erdőt eredményez! A lékgazdálkodásra 1992-től indítottam kísérleteket kocsányos- és kocsánytalantölgy-állományokban. A rejtelmeiről, tanulságairól hamarosan bővebben beszámolok az Erdészeti Lapokban.

Nyomatékkal megismétlem tehát, hogy *átalakító üzemmód* nincs. Csak speciális fahasználati módszerekkel, és a hozzá szervesen illeszkedő erdőmegújítási módszerrel elérhető üzemmódváltás és erdőalak-változás van! Az üzemmódváltás értelmét alapvetően meghatározza az erdő fafajösszetétele és a faállomány faegyedeinek törzsmínősége.

Szálalóerdő

Néhány gyakorlati megjegyzés. Elsősorban hegyvidéki, nehéz terepviszonyokon álló fenyőállományokban gazdálkodtak ezzel az erdőalakokkal. A rendkívüli közelítési és kiszállítási megoldások (csúszdázás, úsztatás, kisvasút stb.) munkája nemcsak életveszélyes, de nagyon költséges is. Így a nagyméretű, extradimenziójú és magas rönkhányadot adó faegyedekre koncentráldott a fakitermelés. A fenyők esetében a szálaláshoz tökéletesen illeszkedett azok természetes megújulási képessége (gyakori bő magtermés, a fiatal csemeték árnytűrő képessége, a károsító nagyvad minimális állománya stb.). A szálalóerdő alakjának, kezelésének talán leggyakorlatiasabb leírását *Fekete Lajos* adta számunkra. A tölgyállományokra azonban a szálalást nem alkalmazták a korábbi évszázadokban. Tölgygel elegyes állományokban van szálalóerdő, de ahol a célállomány tölgy, *Fekete Lajos* szerint berendezett és kezelt szálalóerdőről nincs tudomásom. Az ilyen tölgy szálalóerdők igazából nem az ideális szálaló üzemmódban működnek. Ezekben a szálalást és lékgazdálkodást együttesen alkalmazzák. A tölgyesek szálaló üzemmódu kezelésének alapvető gazdasági szempontú akadály, hogy megnyújtott vágáskorral vágásfordulós erdőalakban is elérhető a dimenziós (60-80 cm) átmérő és értékes rönk, alacsonyabb fahasználati költség mellett.

A felújítás ugyan költségesebb, de kidolgozott technológiái vannak. Az ideális szálalás jelentős korlátja a makktermés hiánya, illetve kiszámíthatatlansága, és az Európa-szerte felszaporodott nagyvadállomány, ami a tölgymakkot az utolsó szemig képes felenni. Azt is tudnunk kell, hogy berendezett és működő ökoszisztémájú szálalóerdő jelenleg nincs az országban! Nagyon sok az olyan erdőnk, ahol a faegyedek minősége nem alkalmas értékfa nevelésére, pl. épp az élete során elszenvedett vadkárosítás miatt. A jelenlegi faállományával nem érdemes a folyamatos erdőborítású erdőalakba történő átalakításra! A szálalóerdőre azért is tértem ki részletesebben, mert állandóan keveredést hallok a szálalásról mint fakitermelési módról, üzemmódról és mint erdőalakról. A szálaló üzemmód egyetlen fakitermelési módja a szálalás, vagyis bizonyos faegyedek egyenkénti kivágása. Az bármilyen erdőben folytatható. A szálaló üzemmód már csak ott, ahol a folytonos erdőborítású szálalóerdő kialakult, és annak jellemzőit (lásd korábban részletezett) az erdő önműködése során magán viseli.

Visszatérve a tölgyre, tehát a fenyőktől lényegesen eltérő életstratégiájuk (habitusuk, fény-, víz- és tápanyagigényük, életkoruk stb.) nem az ideális rendszeres szálaláshoz igazodó. Önmegújítási módszerük nem egy fa pusztulását előidéző, hanem nagyobb bolygatási területhez kötött. A kocsányos és kocsánytalan tölgyé pedig eltérő egymástól. A tölgyesek vágásos üzem-

módú kezelésénél magyarországi viszonylatban az is lényeges befolyásoló tényező lehetett, hogy Trianon előtt a Kárpátok fenyőerdei adták a minőségi faanyagot bőséges mennyiségben. A tölgyesekre, azok szakmai kérdéseire nem fordítottak nagy figyelmet. (Kivételesen ebben is épp *Fekete Lajos*!) A berendezett szálalóerdő részletes kritériumairól majd a lékgazdálkodással történő összehasonlításakor szólok, most egyetlen közös vonásukat emelem ki. Az értékfán, illetve lékben lévő faegyedeken kívül csak a pusztulás jegyeit mutató, vagy már elpusztult egyedeket, vagy az értékfa fejlődését akadályozó egyedeket szabad kitermelni (árnyaló szerepük megszűnt). Természetesen fatér-fogatukat beleszámítva az átlagnövedékből számított fakitermelési lehetőségbe!

Pro Silva

Nem tartozik a szakmai alapfogalmak közé, de szoros az összefüggése a szálalással, illetve a folytonos erdőborítással.

A folytonos erdőborítást biztosító szálaló üzemmódot a 19. század közepéig csak néhány országban (Svájc, Németország, Szlovénia, Csehország) és korlátozott területen alkalmazták.

Az üzemmód lényegét azonban egyre több erdőszakember ismerte fel, és helyezte a vágásos elé. Élcsapatukból alakult meg (1980) a Pro Silva Europa, amelyhez tizedik tagként csatlakozott Magyarország. Nálunk a Pro Silva először az OEE (Országos Erdészeti Egyesület) erdőművelési szakosztályának a csoportja volt (1990–1999). *Varga Béla* erdőmérnök kollégámat 1998 kora őszén győzttem meg, hogy a folytonos erdőborítású erdő létrehozása, a vágásos erdők visszavezetése természetszerű állapotokba, és önmagukra, önműködésükre találatása olyan szakmai paradigmaváltás, ami messze meghaladja egy pislákoló lángú OEE csoport működését. Így alakult meg 1999-ben a Pro Silva Hungária önálló közhasznú egyesület. Ma már mindkét egyesületben vannak az erdészeken kívül, a folytonos erdőborítású erdőkezelés eszméjét való nem erdőszakemberek is.

Ez az egyesület generálta az eltelt időben a jót meg a rosszat is, ami hazánkban előfordult Pro Silva hivatkozással. Megjelenése után hamarosan zászlójukra tűzték a „zöldek” is, elsősorban a nemzeti parkok, megjelentek a „sarlatánok” és elkezdtek szaporodni a Pro Silva hívők és Pro Silva erdők egyaránt. Attól függően, hogy kivel beszélünk, van Pro Silva eszme (nem vágunk ki fát az erdőből, sőt hozzá sem nyúlunk), Pro Silva üzemmód (csak kis területeken vágunk, vagy átalakítunk a folytonos borítás felé), Pro Silva fahasználati mód (a szálalást és lékgazdálkodást előszeretettel azonosítják vele). Pro Silva a nemzeti park „sötétzöld” erdésztagozatának neve is. A téves megítélésen nem sokat segített a Pro Silva Europa erdővel kapcsolatos tudományos álláspontja, az úgynevezett „zöld könyv” sem. Mi is tehát a Pro Silva a gyakorló erdőszakemberek számára?

A folytonos borítású erdő kezelése. Elsődlegesen gazdálkodási céllal, azaz az erdő hasznát az önműködésének legkisebb bolygatásával (az ökoszisztéma legkisebb sérülésével), folyamatosan és hosszú távon tartamosan kivenni és élvezni. A gazdálkodás során kinyert és az önműködő erdő nem anyagi hasznait egyaránt. A legfontosabb ezekből a faállomány egyedeinek kitermeléséből származó haszon. A folytonos erdőborítású erdőből (már berendezett teljes értékű szálalóerdő) csak az átlagnövedék mértékéig kitermelni az értékfákat (és a száraz, valamint az értékfa növekedését akadályozó egyedeket). A Pro Silva szemléletű erdőgazdálkodás tehát az értékfára koncentrálni, kifejezetten extra haszonra törek-

szik, mint a száraló üzemmodú gazdálkodás. Gazdálkodási céljában semmi köze a folytonos erdőborítás fakitermelés és haszonvételek nélküli fenntartásához, ez a „zöld” Pro Silva erdőkezelés nem létezik. Ezt igazolja a hagyományos száraló-erdőtől való eltérése, mert a fentiek eddig teljesen lefedik a száralóerdő ismerveit és a száraló üzemmodú gazdálkodást.

A Pro Silva folytonos erdőborítású erdő egyetlen jellemzőjében tér el a hagyományos száralóerdőtől. A faállománya nem főállományként, hanem elegyként tartalmazhat értékes egzóta (az adott termőhelyen nem honos) fafajokat. Ez az eredmény a Pro Silva Europa kemény vitái után maradt a „zöld könyvben”. Ilyen pl. nálunk a bükk régióban szálankénti elegyű vörösfenyő, vagy a kocsányos tölgyesekben a fekete dió. Ez nyilvánvaló bizonyítéka a Pro Silva értékteremtő, illetve -növelő gazdálkodási céljának. Emellett a folytonos erdőborítás, a száralóhoz kötődő egyfajta ökológiai haszon és következmény, a száraló üzemmodból eredően. Természetesen ugyanilyen következmények a Pro Silva közjóléti célok, hiszen ezt a speciális ökoszisztémát fenntartó gazdálkodást az embereknek, az emberekért végezzük. Ellentétben „a zöldekkel”, akik a „természetért” teszik ezt, „sötétzöld” tagjaik egyenesen ki is iktatnák az embert mint kár, sőt a katasztrófa okozóját.

A „természetről” és annak magyar módszerű „védelméről” ismét majd egy későbbi írásomban fogok nyilatkozni. A Pro Silva Hungária fő feladata tehát a leírtak megvilágítása a fejekben, és az e módon kezelendő erdő eszméjének elméleti meg-

alapozása a gyakorlatban erdővel foglalkozó erdészek tudásában és akaratában. Mert ugye ilyen gazdasági rendeltetésű erdők még nálunk ma nincsenek?! De a jövőben kell, hogy legyenek! Ezt a munkát a Pro Silva Hungária részéről bővíti az a feladat, hogy a vágásos erdő átalakítását támogassák. Értve alatta az elméleti oktatástól, saját és más kísérleti parcellákon át vezető utat, egészen a közgyűlésen vitát robbantott támogatási jogszabály szakmai részének javaslatáig. Ezt joggal várják el tőlünk és meg is kell tenni a Pro Silva Hungáriának. A Pro Silvát a száralás és a folytonos erdőborítás alapfogalmak aktualizálták, tehát így került a nevezéktani magyarázataim közé. A szervezeti magyarázat pedig ahhoz szükséges, hogy hogyan került be mindennapos erdész szóhasználatunkba.

Szakmai alapfogalmaink helytelen használata mára súlyos károkat okozott elsősorban az erdészek fejében. Növelte az erdész-természetvédő szembenállást, és elindított egy helytelen jogsértő gyakorlatot. A törvény erejével a gazdálkodó akaratától függetlenül és valóságos állományviszonyainkat nem tekintve, irreális mértékű átalakítást írtak elő a folyamatos erdőborításra. Ezt a kötelezettséget (állami erdők) szintén a gazdálkodó megkérdezése nélkül, az erdőtervezőkkel kötelezően terveztetik be. A kötelező átalakítás, a jövőbeni gazdasági rendeltetésű erdeinkben sok helyütt károkat, értékvesztést fog okozni. Felelőse természetesen magyar módi szerint nem lesz, ágazatunkat is egyre jobban utoléri a „turáni átok”.

Bodor László
okl. erdőmérnök

A Vidékfejlesztési Program 2014—2020 erdészeti vonatkozásai

Az erdészeti ágazat jelentőségének elismerését jelzi, hogy az előző vidékfejlesztési ciklusban rendelkezésre álló forrásnál is nagyobb összeg áll rendelkezésre a 2014–2020-as időszakban erdészeti fejlesztésekre az augusztus 10-én elfogadott Magyarország Vidékfejlesztési Programban – áll a Földművelésügyi Minisztérium Állami Földekért Felelős Államtitkárságának e témában kiadott közleményében.

A minisztérium az ágazat legfontosabb területeinek kiegyenlített fejlesztése mellett érvelt, amelyet a kormány és ezt követően az Európai Unió is elfogadott.

Az előző ciklushoz képest a program számos egyszerűsítést, újítást és bővített támogatási lehetőséget tartalmaz.

Az erdőtelepítés intézkedésnél 5 célállomány-típus lesz a 101 helyett, ráadásul a SAPS támogatás is megmarad egy ideig. A faipari célú faültetvények telepítésével célzottan a minőségi, magasabb értékű fatermékek előállítását szolgáló alapanyag-termelést szeretnénk elősegíteni.

Nyilvánvalóvá vált, hogy a klimatikus változások következtében nem lehet mindenhol erdőt telepíteni. Ugyanakkor Európa-szerte egyre nagyobb népszerűségnek örvend az agrárerdészeti rendszerek létrehozása, amelyek a mezőgazdasági és erdészeti kultúrák egyesítését jelentik, ezzel a termelés sokféleségét, nagyobb biztonságát hivatott szolgálni.

Az erdőtelepítés mellett azonban a források meghatározó részét a már meglévő erdőkre kell fordítani, azokat mindenekelőtt fel kell készíteni a klímaváltozásra. Az erdőkárok megelőzésére, a már bekövetkezett károk helyreállítására továbbra is nagy hangsúly kerül, de az erdők védelmi, közjóléti és gazdasági szolgáltatásainak növelésére külön-külön is célzott támogatási lehetőségek lesznek. Az erdő-

szeti genetikai erőforrások megőrzésének támogatása és javítása eddig hiányzó intézkedés, újonnan kerül bevezetésre.

Az erdőgazdálkodás műszaki színvonalának javítása, az erdei faipari felhasználásra való előkészítése, valamint az erdei termékek gyűjtése, tárolása érdekében megfelelő beruházásokra, gépekre nemcsak az erdőgazdálkodók, hanem vidéki kis- és közepes vállalkozások is pályázhatnak majd. Ezzel a kitermelt, gyűjtött erdei termékek legszélesebb körének minél magasabb szinten történő feldolgozását, a hozzáadott érték növelését kívánjuk elérni.

A hazai magán-erdőgazdálkodás az uniós természetvédelmi elvárásokat a Natura 2000 területeken továbbra is magas szinten teljesíti, így a hatósági előírások kompenzációját ezentúl is uniós forrásból biztosítani kell.

A hazai erdőkkel szemben is egyre többféle környezetvédelmi elvárás jelenik meg, amelyek önkéntes teljesítésekor az erdő-környezetvédelmi program támogatásai közül lehet majd választani, jelentős egyszerűsítések mellett.

Az erdészeti intézkedésekkel kapcsolatban az egyik legfontosabb elvárásaként fogalmaztuk meg, hogy minél több erdőgazdálkodó, erdőgazdálkodással kapcsolatos vállalkozás részesüljön belőlük, minél egyenletesebb területi lefedettséget biztosítsunk az ország eltérő adottságú erdeiben és ezekkel együttesen a vidéki foglalkoztatást, a helyben élők megélhetését minél szélesebb körben támogassuk.

A pályázati felhívások előkészítésével kapcsolatban a Földművelésügyi Minisztérium továbbra is szorosan együttműködik a Miniszterelnökséggel, és mindent megtesz az erdészeti pályázatok mielőbbi sikeres megnyitása érdekében.

Forrás: **FM Állami Földekért Felelős Államtitkárság**